

og wel Bond- en Geest, en in het ver- (veeren) nooit ur (de natu-

seerende pro- deras, en in wel- natu- Hij

htloos, men 't vraag- Zeker, r geconstitu- een priester

wanneer hij ook moet hij God-en-men- held. En het

wordt, naar id heeft haar t: zeg maar: j den Midde- van: met vierde kruis- geeft Hij den

aan Lazarus' a altijd hoort tem, in beide die rondom des Woords, n geest (Luc. 7). Verbin-

te activiteit, doen wij het id dat is: de eeft niemand soms wat het , dat het re- n hier alleen, d is Subject, deed „zich”

„Christus” Per- enig was, en zal, die Per- „soort” le „zich” kan grondig, en neer de Vol-

Priester-Lam, gen: Spreker- en ook tith. 27:46 n, en belaa- ge om het i wederom af vraagd: was zelf als Lam

it met dwaze elfmoord, in- et is. Ook tinst geslaag- zelfmoord ge- gestrekt had,

in de debat- nen nog veel i den Midde- ster is, en n. Men heeft ar? Voor een

niemand een en parapluie n keer regen r lichaam en k de Schrift vleesch (Heb. zichzelf tot

Als eenvou- K. S.

MIJKE LEVEN

uwen achter- t oude onder- den dwang ssief: hoewel t o e g e l a t e s, die werk- passief. Alle n bezet; nie- beteekent, en ekt zich zon- ar men zich n „steil-gere- als afgeschei- toch mee in- niansche ter- sen” uit het

en ze er niet afgod zegt: usschen gaan

ze politiek naar alle kanten uitzwermen — de synode doet officieel niet aan regionale politiek, want „de Kerk” heeft boodschappen aangaande de Boodschap te verzorgen. — En als de synode de kans grijpt voor een dreeve bijdrage aan de internationale politiek, dan moppert de een, de ander vindt het mooi, dat er ook van „onze” zijde een „getuigenis” gegeven wordt, en — allen betalen. De lucht is vol van getuigenissen. Dat „getuigenis” in den bijbel met recht bank te maken heeft, en met rechterstoelen, dat bedenkt niemand.

De synodocratische gemeenschap, die ons uitwierp, wordt politiek ook meer en meer uiteengedreven. In de naaste kringen van wat men ten onrechte „de leiding” noemt, wint de Partij van den Arbeid sympathie. Geen wonder: men kan het ver brengen, in deze richting, wanneer men pas een hoogleraar van die groep, bij de omschrijving van kern en quintessence van één zijner boeken, hoort verzekeren, dat „het vage en algemeene religieuze besef als een soort fluïdum het menschelek zoeken en denken doortrekt”. Tegelijkertijd spant zich een deel van die groep sterker dan ooit in voor de A.R. Partij; maar het vernieuwd élan schijnt ons meestentijds niet op te komen uit verhoogde belangstelling voor haar beginselprogramma of wat dies meer zij, doch samen te hangen met een negatieve verhouding tegenover een uit anderen kerkkring opgekomen kritiek en met een positieve begeerte om een daar aan den dag getreden, meeningverschil, inzake concrete toepassing van de wet Gods in dezen, te accentueeren en aan te wakken. Tegelijkertijd evenwel weet de massa ginds niets van wat er werkelijk geschiedt, noch van wat er gedoceerd wordt aan de V.U., op het terrein juist der politiek en der sociale samenleving en der economie. Blijft in de kerk, d. w. z. houdt u aan de successie niet van leer en orde, maar van de voorkeurspersonen, roept de stem van zoo straks, óók daar; en terwijl onder hiërarchischen druk de activiteit zich inperken laat tot binnen de grenzen van hetgeen toegelaten wordt binnen het kader van het onder de bedrijven door zich snel veranderend instituut, daar wordt de afstand tusschen „leiders” en „geleiden” groter en groter. De kersteni-aansche groep wint ook; want waar de doorbraak in het front der nauwe verbondenheid van kerkelijk en politiek leven eenmaal gelukt is, daar krijgt men een schuw en woordloos zich afzetten tegen anderen, die anders denken, als maar de hand van het instituut bestaan blijft. Men heeft het instituut belast met „religieuze-zaken”; men verlangt, dat het — daargelaten dan een synode of een ander Centrum-met-vaklui — over politieke zaken zijn mond houden zal; betaalt den tweeden keer den tol aan een eindhovensche synode, dien men de eerste maal gewillig opbracht aan een Utrechtse; wie toch tegen de ééne synode „ja” zegt, en dat „ja” handhaaft in keffingen tegen scheurmakers, moet den anderen keer óók „ja” zeggen, vooral als het de scheurmakers zijn, die bezwaren inbrengen; en zoo wordt ook daar langzamerhand een vastere hoogere „leiding” geboren, die van het volk vervreemd is. En ’t middelbaar onderwijs is er inmiddels aan het verrotten. De jeugd, die straks leiding geeft, voor wedergeboren gehouden, VERGAAT.

En dan is daar ook elders, ook bij ons het uiteenloopen van de meeningen inzake politieke keuze. Wat we zelf ervan zeggen, is bekend. We zijn blij, dat de stemhushervorming weer afgeloopen is, en hopen sommige dingen rustig te kunnen bespreken straks. Voor dit moment zou ik slechts enkele dingen willen zeggen.

In de eerste plaats: laat men niet denken, dat wij uitsluitend met het probleem A.R. „vrijheidsvereenigingen” zitten, als ware dit ons eenige dilemma. Wij hebben meer dilemma's dan dit ééne. Dat de P. v. d. A. onder ons noemenswaardige belangstelling hebben zou, geloof ik niet. Of er Staatkundig Gereformeerden zijn? Ik denk van wel. De erfenis van het verleden van 1944 ging op ons over; en men weet dat ik geloof dat we daar dankbaar voor moeten zijn; het Woord zal de rest moeten doen. De Chr. Geref. Kerken zullen intusschen meer dan wij het dilemma A.R. — dan wel S.G.P. zich zien gesteld. Maar er is óók zoo iets als de Christelijke Volkspartij. Dat gaat over en voor arbeider en middenstander, lees ik. Zoo iets wordt meer vernomen. Wat mij opviel uit een biljet, dat me onder de oogen kwam, is dit: de partij pikt uit alle kerken zaadjes op. Van één candidaat lees ik: lid van de N.H. kerk; van den tweede: ouderling van de Baptistengemeente; van den derde: behoort tot de Geref. kerk (zal wel synodoraat zijn, en dus de 16 punten van 1944 in de tafelen des harten geschreven hebben). Van den vierde: lid van de Geref. kerk (onderh. art. 31 K.O.); van den vijfde: lid Herv. Kerk; van den 6e: bekend jeugdleider; van den 7e: ouderling Baptistengemeente; van den 8e: lid van de Chr. Geref. Kerk; van den 9e: lid van de Geref. kerk onderh. art. 31.

Dat beteekent dus: er is nog een andere groepeerings dan die welke eerst A.R. was en nu daaraan niet meer verbonden is, tegenover degenen die gelooven, dat zij in de A.R.-groep het nog kunnen brengen tot een goeden politieken pas.

In de tweede plaats: we zullen elkaar hierin moeten vasthouden door een rustig ingaan op de vraagpunten die aan de orde zijn. Herhaald worde: het verwondere niemand, dat we zóó kort na de vrijma-

king op dit terrein niet tegelijkertijd eenzelfde geluid geven. Misschien is die tijd wel voor altijd voorbij. Als we maar elkaar vasthouden willen bij de leer- en ontvangplaats der waarachtig principieele positie-afbakening. Zonder twist, zonder een wilsvorming, die tegen overtuigingspogingen bij voorbaat zich afgrenst. We lazende deze week een opwekking om A.R. te blijven stemmen. Wat ons daarin verwonderde, was niet de tekst, dien ik overigens niet juist acht in de omschrijving der feiten. Dien had ik al weken geleden gezien. Neen, het was 't feit, dat die tekst blijkens aankondiging op het stencil, dat later in druk gegeven is, niet mocht worden besproken, ook niet in gedeelten, in de pers. Ik vrees, dat hier de wilsvorming-terezenden-tijd-der-verkiezing zóózeer begeerd werd, dat men de vrije kritiek niet tevoren aanhooren wilde. Misschien ben ik de man niet om zoo iets te vatten.

Aan alle kanten dus verwarring. Er is bij dit alles niettemin één lichtpunt: we zullen binnenkort op een enkel punt een weefsel van onklaarheid zien verscheuren. In De Bazuin, het synodocratische orgaan van „Kampen”, overgelaten aan een dominee-redacteur, lees ik, dat de komende synode een nieuwen hoogleraar in de dogmatiek zal moeten benoemen. Langer wachten heeft weinig zin. Zoo staat het er.

Prachtig. Wat? Dat ze eindelijk laten merken: die heele samenspreking is van de baan, en Oosterbeek heeft zijn dienst gedaan, en we zijn niet meer in het tijdperk, waarin de schijn wordt opgehouden alsof het met die hereeniging nog wat worden zou. De man, die op de vijf vragen van 1944 wel ja „zou” kunnen en willen zeggen, zal wel klaar staan. Een ander erbij. Men gaat vroolijk verder, en de lucht klaart op.

Het wordt ook tijd. Men durft het blijkbaar nú wel aan, den schijn van „wachten” prijs te geven. Toen dr Brillenburg Wurth zijn inaugureele rede hield, sprak hij nog enkele woorden over een mogelijk terugkeeren van een door verraad uitgeworpen hoogleraar, — (natuurlijk zei hij het anders); in dat geval zou hij wel weer willen verdwijnen. Toen ik dat las, dacht ik alleen maar: hoe lang zal men den schijn nog ophouden? Let wel: ik zeg niet dat Brillenburg Wurth op dat oogenblik komedie speelde. Die zal ook wel slachtoffer zijn geweest van „de sfeer”. Maar ieder die wist wat er werkelijk geschiedde, begreep ook: men wil niet veranderen in de hoofdzaken. Eindelijk blijkt óók niet meer de schijn ervan gezocht te worden.

En als dan straks de tweede Kamper man gevonden is, die ook na het boek van de H. J. Schilder durft opnemen wat in synodocratisch Kampen van hem geëischt zal worden volgens 1944, plus nog de plaatsvervanger van Ridderbos, dan zal het verraad op de plek waar het begon definitief bezegeld zijn; dan zal de groep, die in trouw getracht heeft, den boel ginds in de kerk te zuiveren, definitief vervloekt zijn; dan zal de partij-van-links het roer steviger dan ooit in handen hebben; dan zal de Afgod blijven roepen: blijft in de kerk, die onder zijn handen smelt en verdwijnt als kerk, en dan staan WIJ samen voor de taak, elkaar eens rustig in de oogen te zien. Het geharrewar over schijnbewegingen moge dan een einde vinden; een desnoods eerlijke strijd over wat de moeite waard is moge dan beginnen in gemeenschappelijk worstelen voor de aanspraakplaats van de heiligheid, die tevens waarheid is; de kunststukjes der infiltratiepolitiek mogen dan ophouden ons voor den mal te houden met een maskerade, waarbij ook goedbedoelde broeders er in gevangen zijn, weshalve ze dan ook later zijn verlaten door hun medebidders. Dan zal de historie wel een beetje verder opgerukt zijn naar het einde. Het moge dan weer eens ernst worden, als de toberijtes om wat niets om 't lijf had voorbij zijn.

N a s c h r i f t. Dit stuk moest verleden week blijven liggen. Red.

Trouweloze verlaten van den dienst enz. enz.

In De Reformatie van 28 Mei schreef Prof. Deddens een artikel over trouweloze verlaten van den dienst, dat kort gezegd hierop neerkomt:

A. de bedoelde uitdrukking in art. 80 D.K.O. heeft alléén betrekking op Dienaren des Woords, dus niet op Ouderlingen en Dinkenen (bewijs: in den Latijnschen tekst staat: ministerium voor dienst, en dat duidt altijd den Dienst des Woords aan);

B. Wanneer Ouderlingen hun dienst trouweloos verlaten, is dit wel een ernstig feit, maar art. 80 D.K.O. (schorsing/afzetting) is dan niet van toepassing.

Deze constatering van Prof. Deddens lijkt mij niet zoo ongetwijfeld zeker (dat is de theoretische kant van het geval) en verder lijkt mij het daarin eventueel liggend advies niet ongevaarlijk voor de „praktijk”.

Enkele vragen dus.

1. Maakt de argumentatie-methode van Prof. Deddens van de K.O. niet te veel een Codex? En krijgt bovendien een latijnsche vertaling, die wel officieel, maar niet authentiek is (Rutgers: Acta enz., pg 347)

„Oetjeeten”

Het was hoogzomer.

Als een laaiend vuur had de zon dien dag boven de korenvelden gestaan, en gloeiend heet hing om een uur of vijf nog de ijle lucht boven de landen. Daar was het gerucht van den oogst. De maaimachines ratelden voort. De bindsters er achter aan. De schooven rijden zich aaneen. Voor dominee was er vandaag slechts een vluchtige groot. Uit de verte werd hier en daar een hand opgestoken. Als het te beroepen was een enkele opmerking: „'t geet er al ongeliek langs”. Waarmee men maar wilde zeggen, dat je in den zomer beter dominee dan boer kunt zijn. Wanneer ze in den midwinter 's morgens aan de pastorie kwamen en dominee op zijn studeerkamer stonden, was het zijn beurt: „'t geet er al ongeliek langs”.

Zwaar in het hout en koel lag de oude hofstee. In diepe rust. Zelfs de hofhond, die anders nog wel eens keffend uitschoot, gaf geen geluid en hief alleen maar even den kop, toen de bezoeker de klink van de bovendeur lichtte, de onderdeur openschreef en in de groote keuken trad. Daar zat ze bij de groote schouw: de oude grootmoeder, die reeds meer dan tachtig oogsten achter den rug had, en daarom nu rustte van het werk. Om haar heen een stuk of wat kinderen. Elk op een stoof. Toen grootmoeder na de begroeting beduidde, dat ze gaan mochten, stoven ze naar buiten en de oude zei: ik was juist aan het oetjeeten.

Dominee begreep er niets van.

Het wóórd kende hij wel. Het was in die streken het plat-duitsche woord voor „ausjäten”, voor wieden. Maar de zin van de mededeeling ontging hem. Hij vatte niet, wat er in een boerenkeuken te wieden viel.

Wetend, dat de oude vrouw — een ware moeder in Israël — nu niet bepaald last van seniele aftakeling had, keek hij haar vragend aan. En de uitlegging van het raadsel kwam: „wat er 's morgens in die kinder-tjes gezaaid wordt dat trek ik er 's middags weer uit. Het zaad deugt tegenwoordig niet in de school. Dat mag daar geen wortel schieten, dat moet je er voort weer uitrukken”.

Dominee dacht, dat hij het nu begreep.

Precies het omgekeerde uit de gelijkenis van den zaai, dacht hij. Daar kwam de Booze en rukte terstond het goede zaad, het Woord Gods, weg. Maar hier was een kind van God bezig geweest het onkruid, dat door een schoolmeester in de harten van die kinderen gezaaid was, uit te wieden.

Hij keek nog eens naar de drie verlaten stoven en vroeg — het was over de grenzen in Hitlerduitschland — of die meester dien kindertjes dan de ideeën van Alfred Rosenberg bijbracht? Ras, bloed en bodem? Maar toen bleek, dat dominee het tóch niet begrepen had.

De oude vrouw zei: dat óók! Maar dat is het ergste niet. Want dát begripen de onzen wel. Daarvan begripen ze, zoo klein als ze zijn, wel, dat het mis is. Over dat gedoe van dien Hitler wordt hier in huis genoeg gepraat. Maar de man vertelt op school ook nog bijbelsche geschiedenis. Dat is gevaarlijker. Want hij vertelt hun verkeerd van den Heere Jezus. Dat begripen ze niet. En daarom had ik ze hier bij me. Wat hij 's morgens verteld heeft, dat trek ik er weer uit. En dan vertel ik het hun over. Daarom zei ik, dat ik aan het oetjeeten was, toen dominee binnen kwam.

Het verhaal van dien dominee heeft me nooit meer losgelaten.

Een verkeerd vertellen van de bijbelsche geschiedenis op school gevaarlijker dan Rosenberg's Mythe van de twintigste eeuw.

Een verkeerde preek gevaarlijker dan de goddelooze ideeën van Jean Paul Sartre.

Valsehe profetie in de kerk erger dan de atheïstische ideeën van De Dageraad.

Ik heb een Amsterdamschen Dominee eens hooren zeggen, dat de Satan op het Rembrandtplein kwam als een engel des lichts.

Het is niet waar!

Dáár komt hij, zooals hij is.

Maar als een engel des lichts komt hij, zooals de oude Sikkil hem teekende: „Satan zegt: de wereld is van mij, ik heb haar en ik houd haar. Hij verkeert in de harten des menschen op zijn manier en dringt zich in..... in Israël. Dat zal waar wezen. In de Schriftgeleerden, de menschen, die de Schrift verklaarden. Hij is altijd vlak bij. Als we het Woord Gods willen leeren kennen, om ons te bedriegen in den tekst..... De Satan zegt: ik weet U van Jezus allerlei schoons te vertellen, en van de profetie: Ik kan U den Bijbel uitleggen. Daar staat geschreven.....”.

Zóó is de satan in kerken en scholen.

Zalig het huis, waar een oude grootmoeder de zalving van den Heilige heeft, de geesten beproeft en waar noodig verstand heeft van „Oetjeeten”.

D. E. C.